

**ПРАБЛЕМА ФУНДАМЕНТАЛЬНАЙ ПАДРЫХТОЎКІ СТУДЭНТАЎ
ТЭХНІЧНЫХ УНІВЕРСІТЭТАЎ У СУЧАСНЫХ УМОВАХ**

Русан С.І., Дрэмук У.А., Гаўрыленя А.К.

УО «Баранавіцкі дзяржаўны ўніверсітэт»

г. Баранавічы, Рэспубліка Беларусь

Агульныя заўвагі. Пад фундаментальнай падрыхтоўкай студэнтаў будзем разумець засваенне імі такіх дысцыплін, якія з’яўляюцца падмуркам для вывучэння агульнатэхнічных і спецыяльных дысцыплін, і ўтвараюць аснову для фарміравання творчых якасцей спецыяліста. Напрыклад, у сістэме падрыхтоўкі інжынераў па спецыяльнасці 1-74 06 01 “Тэхнічнае забеспячэнне працэсаў сельскагаспадарчай вытворчасці” да фундаментальных дысцыплін можна аднесці вышэйшую матэматыку, фізіку, тэарэтычную механіку, механіку матэрыялаў, інфарматыку. Праблема фундаментальнай падрыхтоўкі спецыялістаў заўжды была складанай, таму што: па-першае, фундаментальныя дысцыпліны носяць спецыфічны, пераважна абстрактны, характар; па-другое, яны вывучаюцца на малодшых курсах пры яшчэ нефарміраванай у студэнтаў матывацыі навучання і адсутнасці здольнасцей да абстрактнага мышлення. У наш час у сувязі з падзеннем узроўню школьнай падрыхтоўкі моладзі і зніжэннем валявых якасцей навучэнцаў узятая праблема актуалізуецца і асабліва востра паўстае ў перыферычных ВНУ. І цяпер пытанне можна ўзняць не аб узмацненні фундаментальнай падрыхтоўкі, а хоць бы аб захаванні яе на ўзроўні канца мінулага стагоддзя. Каб мінімізаваць негатыўныя наступствы слабой школьнай падрыхтоўкі і выхавання навучэнцаў, прапануем некалькі вучэбна-медычных і арганізацыйных мерапрыемстваў, рэалізацыя якіх знаходзіцца ў кампетэнцыі вузаўскай адміністрацыі і ў межах запланаванага бюджэту ВНУ.

1. Кампенсацыя дэфіцыту школьнай падрыхтоўкі шляхам “давучвання” ў ВНУ. Яна павінна быць рэалізавана на I курсе па праграме школьнай матэматыкі і фізікі ў аб’ёме 20—30 гадзін. Гэтыя гадзіны неабходна выкарыстаць для паўтарэння раздзелаў, запатрабаваных пры вывучэнні фундаментальных дысцыплін. У нетэхнічных ВНУ “давучванне” праводзіцца па іншых дысцыплінах.

2. Рацыянальнае выкарыстанне інтэлектуальнага патэнцыялу ВНУ. Каб інтэнсіфікаваць вучэбны працэс, неабходна стварыць для выкладчыкаў належныя спрыяльныя ўмовы. Для гэтага патрэбна, найперш, у арганізацыі дзейнасці структурных падраздзяленняў ВНУ перайсці ад фармальнага стылю работы да дзелавога:

- паседжанні кафедраў, саветаў усіх узроўняў, метадычных камісій і г.д. праводзіць не па графіках, а па неабходнасці;

- перагледзець аб’ёмы справядства, што вядзецца на кафедрах, у дэканатах і іншых падраздзяленнях; для гэтага правесці экспертызу шматлікіх планаў, справаздач, журналаў і г.д. (афармленне якіх займае да 25% рабочага часу выкладчыкаў) на прадмет іх станоўчага уплыву на павышэнне якасці

вучэбнага працэсу; упэўнены, папяровы баласт, які цягне вышэйшую адукацыю да дна, складзе 50–60%.

- вызваліць выкладчыкаў ад рутынай працы па афармленні навуковых і метадычных распрацовак для творчай работы на патрэбы вучэбнага працэсу.

3. Вылучэнне лепшых студэнтаў у асобныя групы. У сучасных рэаліях са значна зніжанай школьнай падрыхтоўкай не магчыма захаваць ранейшы ўзровень вучэбнага працэсу ў ВНУ, арыентаванага сярэднеадукацыйнага студэнта (пры ранейшых тэрмінах навучання). Каб зменшыць непазбежныя страты якасці вузаўскай падрыхтоўкі і забяспечыць патрэбнасць у высокакваліфікаваных спецыялістах хоць бы кіраўнічыя пасады на прадпрыемствах, неабходна вылучыць лепшых студэнтаў у асобныя групы па спецыяльнасцях і дадаткова весці з імі заняткі на павышаным узроўні. Інакш: пераклучыць празмерную ўвагу ад слабых на пясняховых студэнтаў.

4. Укараненне ў вучэбны працэс элементаў індывідуалізацыі навучання. У прыватнасці, шляхам пашырэння алімпіяднага руху. Мяркуем, што належным чынам створаная атмасфера спаборніцтва можа істотна ўплываць на фундаментальную падрыхтоўку студэнтаў. Заўважана, што студэнты, запрошаныя на пачатку вывучэння дысцыпліны для ўдзелу ў алімпіядзе, якая запланавана на фінішы вывучэння дысцыпліны, больш уважлівы на лекцыях і практычных занятках. Пажадана, каб на ўсіх дысцыплінах, што вывучаюцца на працягу двух семестраў і болей, праводзіліся алімпіяды.

5. Пашырэнне ў вучэбным працэсе методыкі праблемнага навучання з прагназаваннем рэзультата. Гэта выпрабаваньня на працягу дзесяцігоддзяў элементы методыкі; яны застаюцца эфектыўнымі і ў наш час, бо актывізуюць вучэбны працэс і дазваляюць развіваць інжынерную інтуіцыю студэнтаў ужо на малодшых курсах (пры вывучэнні фундаментальных дысцыплін).

6. Забяспячэнне студэнтаў камп'ютэрнымі тэстамі для самаацэнкі, самакантролю і праграмамі саманавучэння. Такія тэсты і праграмы мэтазгодна распрацаваць па ўсяму цыклу фундаментальных дысцыплін.

7. Павышэнне ролі прамежнай атэстацыі студэнтаў да ўзроўню экзамену (ці заліку). Для многіх студэнтаў аб'ём вучэбнага матэрыялу, які выносіцца на экзаменацыйную сесію, занадта вялікі. Калі ж на прамежнай (у сярэдзіне семестра) атэстацыі правесці глыбокую праверку засваення дысцыпліны, то на экзаменацыйную сесію можна вынесці толькі другую яго палову. А ў экзаменацыйнай ведамасці ставіць сярэдняю адзнаку. Па асабліва складаных курсах мэтазгодна выкарыстоўваць блочна-модульную сістэму навучання.

8. Павышэнне “празрыстасці” вучэбнага пацэсу. Звычайна адзнакі, якія атрымлівае студэнт на занятках, вядомы толькі яму і выкладчыку, які іх ставіць. Павысіць мабілізуючую і стымулюючую ролю адзнак можна, калі аператыўна знаёміць з імі шырокае кола зацікаўленых асобаў: работнікаў дэканата, сяброў, бацькоў, куратараў,... “Празрыстасць” лёгка дасягаецца шляхам выкарыстання інтэрнэту.